

Keski-Suomen Erotuomarikerho ry:n opas kummitoimintaan

Erotuomarina toimiminen on varsin yksinäistä puuhaa. Sekä uusille että kokeneille tuomareille tulee peleissä tilanteita, joista haluaisivat saada palautetta ja keskustella kollegojen kanssa. Lisäksi nuorten tuomarien kokemuspankki on vajavainen peleissä sattuviin tilanteisiin. Oikein annettu ammattimainen palaute kehittää tuomareita tehokkaammin kuin yksin peleissä puurtaminen ja vaihtopenkkien ja yleisön negatiiviset kommentit. Keski-Suomen piiri ja erotuomarivaliokunta ovat tiedostaneet ongelman ja yhtenä ratkaisuna on kummitoiminta.

Uusiin tuomareihin kohdistuvilla kehittämistoimilla on olemassa jo perustaa Keski-Suomessa. Turnausten yhteydessä on annettu täsmäkoulutusta valikoiduille uusille tuomareille. Koulutusta on annettu erotuomarin (ET-) ja avustavan erotuomarin (AET-) tehtävistä. Lisäksi koulutuksiin osallistuneet ovat saaneet palautetta tuomitsemistaan turnauspeleistä.

Uusiin tuomareihin kohdistuneet toimenpiteet eivät ole kuitenkaan saavuttaneet kaikkia potentiaalisia tuomareita. Turnauskoulutukset ovat ajoittuneet tiettyjen turnausten ajalle, mutta turnausten jälkeistä koulutuksen jatkuvuutta ei ole suunniteltu. Tämä on näkynyt mm. nuorten tuomarien vaisussa osallistumisessa kerhon järjestämiin kuukausikoulutuksiin. Jatkuvuuden puute on myös osaltaan johtanut liian monen tuomariuran ennenaikaiseen päättymiseen.

Erotuomaritoiminnassa nuorten tuomarien hyödyntäminen on jäänyt vajaatehoiseksi. Uusissa tuomareissa olisi sellaisia, jotka pystyisivät tuomitsemaan Leikkimaailmaa vaativampiakin pelejä, mutta heistä ei asettelijalle tieto kulje. Uudet tuomarit toisivat helpotusta piirin tuomaripulaan, varsinkin jos heitä pystyttäisiin käyttämään entistä enemmän.

Uusien henkilöiden tuomariuralle hakeutumisen motiivit vaihtelevat. Osa on kiinnostunut tehtävistä maksettavista korvauksista. Jotkut on pakotettu tuomarikursseille ja erotuomaritehtäviin seuran tms. taustaorganisaation toimesta. Peliuran loputtua jotkut haluavat pysyä lajin parissa – vaikka jopa tuomareina. On myös sellaisia henkilöitä, joita tuomaritoiminta ”oikeasti” kiinnostaa. Yhteistä kaikille erotuomareiksi lähteville on odotus oman uran kehittymisestä. Tuomaritoiminta on tavoitteellista toimintaa. Olkoon tavoitteena sitten pikkujunnujen pelien viheltäminen tai kansainvälinen tuomariura. Jokaisella aloittelevalla tuomarilla pitää olla käsitys siitä, mihin asti hänellä on mahdollista edetä, missä aikataulussa ja mitä se häneltä vaatii.

Johtopäätös on se, että nuorissa tuomareissa on potentiaali, jota ei täysin hyödynnetä. Tilanteen kehittäminen vaatii resursseja kokeneilta tuomareilta – ollaanko tähän valmiita?

Tämä esitys on tarkoitettu oppaaksi ja tueksi uusille erotuomareille, heidän erotuomarikummeilleen sekä muille erotuomaritoiminnasta kiinnostuneille tahoille. Esityksessä käydään läpi erotuomarikummina toimimisen periaatteet, mitä uusi tuomari voi odottaa kummiltaan ja minkälainen erotuomariura uusilla tuomareilla on edessään. Tavoitteena on, että mahdollisimman moni erotuomaritoiminnan aloittanut voisi jatkaa erotuomarina niin kauan kuin erotuomariuden mukanaan tuomat haasteet tuntuvat mielekkäiltä.

Oppaan tavoitteena EI ole olla opas siihen, miten tullaan hyväksi tuomariksi. Oppaassa annetaan neuvoja siitä, miten kummi ja uusi tuomari voivat kehittää nuoren tuomarin taitoja niin, että nuorelle tuomarille annetaan mahdollisuus kehittyä hyväksi tuomariksi.

Keski-Suomen Erotuomarikerho ry:n johtokunta, huhtikuu 2008.

SISÄLLYS

1. Erotuomaritoiminnon organisaatio ja sidosryhmät
 - a. Keski-Suomen Erotuomarikerho
 - b. Keski-Suomen Piiri
 - c. Seurat ja joukkueet
 - d. Suomen Palloliitto
 - e. FIFA
 - f. UEFA
 - g. Katsojat, kentänhoitajat, muut sivulliset
2. Kummijärjestelmän perusteet
 - a. Lähtökohdat
 - b. Tehtävät & velvollisuudet
 - c. Kouluttautuminen & tukimateriaalit
 - d. Tukiorganisaatiot
3. Kummitoiminnan vuosisykli
 - a. Peruskurssin jälkeen, kenttäkoulutukset ja ensimmäiset pelit
 - b. Sydänkesän jakso
 - c. Syyskierroksen pelit
 - d. Talvikauden koulutukset, harjoittelu ja harjoituspelit
4. Uusien tuomarien kehitysura
 - a. Koeottelut
 - b. Harjoituspelit, turnaukset
 - c. Piirisarjat ottelut 1: leikkimaailma, kaverimaailman pienpelit
 - d. Piirisarjan ottelut 2A: kaverimaailman nuorimmat
 - e. Liiton ottelut 1 ja piirisarjat ottelut 2B: nuorten B 1.div. aet ja C, C nuoremmat et
 - f. Liiton ottelut 1B ja piirisarjan ottelut 3: Bt 1.div. et, Bt SM aet ja 4. div. aet
 - g. Liiton ottelut 2, piirisarjan ottelut 3B: Naisten ykkönen aet, BSM aet, 5. div et ja B-juniorit et
 - h. Liiton ottelut 3, piirisarjan ottelut 4: 4. div. et, 3. div. aet, B-pojat 1. div. et, B-tytöt SM et
 - i. Liiton ottelut 3: Naisten ykkönen et, B-pojat SM et, A SM aet
 - j. Piiri ja liitto, piirin tuomarien huippu: 3. div. et, A SM et, 2. div. aet
5. Erotuomariudesta ja uran eteneminen kummitoiminnan jälkeen
 - a. Tavoitteellisuus ja aikataulut
 - b. ET vai AET
 - c. Tarkkailut
 - d. Omat rajat
 - e. Lopuksi

1. Erotuomaritoiminnon organisaatio ja sidosryhmät

Tervetuloa mukaan Keski-Suomen Erotuomarikerhon (KSETK) kummitoimintaan. Tämän oppaan ensimmäisen luvun tarkoituksena on antaa sinulle kuva siitä toimintaympäristöstä, jossa kummi ja uusi tuomari toimivat. Toimintaympäristössä erilaiset tahot asettavat erityyppisiä odotuksia ja haasteita sekä uudelle erotuomarille että hänen kummilleen. Olemalla tietoinen odotuksista ja haasteista sekä valmistautuminen niihin helpottavat tuomarina toimimista.

a. Keski-Suomen Erotuomarikerho (www.ksetk.fi)

KSETK on vuonna 1956 perustettu jalkapallo- ja futsaltuomarien yhdistys. Kerhon tavoitteena on yhtäältä ajaa jäsentensä etuja ja toisaalta edistää keskisuomalaista jalkapalloa ja futsalia kerhon näkökulman perusteella. Kerho pyrkii tarjoamaan lisäämään jäsentensä tietämystä ja osaamista erotuomarointiin liittyvissä asioissa mm. koulutuksen avulla. Kerho pyrkii myös lisäämään jäsenistön yhteenkuuluvuutta yhteisten tapahtumien (sisäliikunta, saunaillat, päättäjäiset) avulla. Kerhon tiedotteet sekä erilaisia tuomaritoiminnassa hyödyllisiä asiakirjoja löydät kerhon www-sivuilta.

Kerholla on johtokunta, joka hoitaa kerhon päivittäisiä asioita. Johtokuntaan kuuluvat puheenjohtaja, sihteeri, tiedotusvastaava, taloudenhoitaja, kerhomestari (vastaa mm. turnausten ja harjoitusotteluiden erotuomariasetteluista) ja koulutus- ja tarkkailuvastaavat (suunnittelevat ja järjestävät kerhon koulutuksia ja tarkkailuita harjoituskaudella (talvi), varsinaisella sarjakaudella ja erityisesti turnausten yhteydessä. Kerhon jäsenenä voit koska tahansa ottaa yhteyttä johtokunnan jäseniin tarpeen vaatiessa.

b. Palloliiton Keski-Suomen Piiri (keski-suomi.palloliitto.fi)

Piirit järjestävät seurojen tuella omalla alueellaan leikki-, peli- ja kilpailutoimintaa, monipuolis-ta lasten ja nuorten toimintaa, nuorten pelaajien koulutusta sekä osan ohjaaja-, valmentaja- ja seuratoimihenkilökoulutuksesta. Piiri on oman alueesi asiantuntija jalkapalloon liittyvissä asioissa. Piirin tehtävänä on palvella ja tuottaa palveluja oman alueen jalkapalloihmisten avuksi. Erotuomarien asetelut piirissä hoitaa kilpailupäällikkö Mika Järvinen.

Kilpailupäällikön rinnalla erotuomaritoimintaa kehittää piirin erotuomarivastaava Markku Niemelä. Hänen vastuullaan on sekä yleisesti piirin erotuomaritoiminnan kehittäminen että erityisesti tarkkailutoiminnan organisointi. Kilpailupäällikkö ja erotuomarivastaava kuuluvat myös piirin erotuomarivaliokuntaan. Erotuomarivaliokunta on yhteistyöelin piirin, erotuomarien ja seurojen välillä. Erotuomarivaliokunnan puheenjohtaja on Ilkka Koho. Piirin kurinpitovaliokunta puolestaan jakaa rangaistuksia törkeistä jalkapallosääntöjen rikkomuksista.

c. Seurat ja joukkueet

Käytännön ohjaus- ja valmennustyö yksilö- ja joukkueetasolla tapahtuu pääasiassa jalkapallo-seuroissa. Seurat ovat rekisteröityjä yhdistyksiä. Osallistuakseen kansalliseen kilpailutoimintaan seuran tulee olla Suomen Palloliiton jäsen. Seuran toiminnasta ja taloudesta vastaa hallitus tai johtokunta, johon jäsenet valitaan seuran jäsenten yleisessä kokouksessa seuran yhdistyssääntöjen mukaan. Yleensä seura hoitaa jäsentensä lisenssit, mahdolliset pelaajasopimukset, seuran edustusasut ja harjoituspaikkojen anomisen sekä jakamisen. Joukkue on ryhmä samanikäisiä tyttöjä ja/tai poikia tai aikuisia, jotka haluavat harrastaa jalkapalloa. Lisäksi joukkueeseen kuuluu 1 -3 valmentajaa, 1-2 huoltajaa, joukkueenjohtaja ja rahastonhoitaja.

d. Suomen Palloliitto (www.palloliitto.fi)

Suomen Palloliitto (perustettu 1907) vastaa Suomen osalta jalkapallotoiminnan pyörittämisestä ja kehittämisestä. Palloliitto antaa yhtäältä jalkapallosääntöihin liittyviä velvoittavia ohjeita ja toisaalta vastaa korkeimpana kansallisena tahona erotuomaritoiminnasta Suomessa.

e. FIFA (www.fifa.org)

Federation Internationale de Football Association on vuonna 1904 perustettu kansainvälinen kattojärjestö, jonka jäseniä eri maanosien ja maiden liitot ovat. FIFAssa on kuusi maanosaliittoa. FIFA järjestää MM- ja Olympiaturnaukset, Nuorten MM-kilpailut, alle 17-vuotiaiden MM-kilpailut, Naisten MM-kilpailut, Futsalin MM-turnauksen sekä seurajoukkueiden MM-turnauksen. FIFA vahvistaa myös vuosittain kansainväliset jalkapallosäännöt ja säännökset.

Jalkapallosäännöt muodostuvat kolmesta osiosta, jotka kaikki ovat yhtäläisiä tuomareita velvoittavia: varsinainen sääntökohta, IB:n tulkinnat ja Suomen Palloliiton ohjeet. IB (International Board) on FIFAn organisaatio. Se päättää sääntömuutosehdotuksista ja sääntöihin liittyvistä tulkintaohjeista. IB:n jäsenistä neljä tulee Brittein saarilta ja neljä FIFASTA.

f. UEFA (www.uefa.com)

Union des Associations Europeennes de Football on vuonna 1954 perustettu maanosaliitto, johon eurooppalaiset jäsenliitot kuuluvat. UEFA järjestää EM-turnauksia sekä useita seurajoukkueiden välisiä kilpailuja, mm. Mestareiden Liigan ja UEFA Cupin. UEFA:lla ei ole muodollista roolia jalkapallosääntöjen kehittämisessä, mutta UEFA määrää tuomarit sen alaisiin kilpailuihin.

g. Katsojat, kentänhoitajat, muut sivulliset

Pelipaikalle tullessasi ja tuomarina toimiessasi päädyt tekemisiin myös muiden henkilöiden kuin pelaavien joukkueiden ja niiden taustahenkilöiden kanssa. Kentänhoitajien velvollisuutena on pitää kentät pelikuntoisina. Heidän kanssaan tuomarien kannattaa pitää hyvät välit ja käydä kiittämässä pelin jälkeen. Jos kenttä ei ole pelikunnossa ottelun alun lähestyessä, tuomarin on kehoitettava kotijoukkuetta korjaamaan puutteet. Pelin aikana ottelussa on mahdollisesti joukkueisiin kuulumattomia katsojia. Katsojien ja muiden sivullisten paikka ei ole vaihtopenkkien läheisyydessä eikä välittömästi maalien takana tai vieressä.

Katsojat tai muut sivulliset saattavat esittää kovaa ja asiatonta kritiikkiä sekä pelaajille että tuomarille. Tähän tuomarilla ei ole sääntöjen sallimaa puuttumiskeinoa, mikäli yleisö pysyy sille varatulla alueella. Yleisesti ottaen yleisön ja sivullisten kanssa ei pelin kuluessa ole syytä ryhtyä mielipiteiden vaihtoon.

2. Kummijärjestelmän perusteet

a. Lähtökohdat

Kummina oleminen edellyttää tuomarilta seuraavien asioiden hallitsemista:

- jalkapallosäännöt
- pelin johtaminen (ml. pelaajat, joukkueen taustahenkilöt ja tekniset alueet, muut sidosryhmät)
- liikkuminen tuomarina pelissä (yksin tai kolmikkona)
- kirjallisten velvoitteiden osaaminen (ottelupöytäkirjat, raportit, laskut)
- tuomaritoiminnan sidosryhmien tuntemus (joukkueet, seurat, piiri, KSETK)
- kyky antaa rakentavaa ja kehittävää palautetta
- paineensietokyky

Edellä mainittujen osa-alueiden lisäksi kummilla täytyy olla halu ja tahto sekä kehittää nuoria tuomareita että lisätä myös omaa osaamistaan. Käytännössä tämä tarkoittaa oman (vapaa-)ajan ja matkakustannusten panostamista nuoren tuomarin kehittymiseen.

Kummitoimintaa toteutetaan noin 12 kuukauden sykleissä eli peruskurssien välisen ajan. Tällä hetkellä KSETK:n resurssit eivät riitä, kuin yhden vuoden mittaisiin intensiivisiin kummisitoumuksiin. Ensimmäisen vuoden jälkeen kummiapu vähenee asteittain. Sen jälkeisistä tuomareille tarjottavista tukimuodoista kerrotaan luvussa 5.

b. Tehtävät & velvollisuudet

Kummin tärkein tehtävä on olla nuoren tuomarin tukena ja apuna silloin, kun nuori tuomari apua tarvitsee. Tarkoituksena ei ole luoda holhoavaa systeemiä vaan kanava avulle, silloin kun apua tarvitaan. Uusien tuomarien odotetaan olevan itsekin aktiivisia ongelmatilanteissaan ja ottavan tarvitessaan apua yhteyttä aktiivisesti kummituomariinsa. Kummituomaritoiminnassa korostetaan myös ennaltaehkäisevyyden periaate: nuorille tuomareille pyritään antamaan niin paljon apua, ohjeita ja neuvoja heidän uransa alussa, kuin mahdollista. Myöhemmin he voivat jatkaa erotuomariuraansa sujuvasti ja toimia myöhemmässä vaiheessa puolestaan uusien tuomarien kummeina.

c. Kouluttautuminen & tukimateriaalit

Kummiksi lähteminen edellyttää, että kummi on suorittanut ao. vuoden erotuomarien jatkokurssin. Kummilta odotetaan myös aktiivista toimintaa joko erotuomarina ja/tai tarkkailijana. Kummitoimintaa koordinoi ja kummit uusille tuomareille valitsee KSETK:n johtokunta. Johtokunnasta nimetään kummitoimintaa koordinoimaan vastuuhenkilö. Kerho järjestää koulutustilaisuuden kummeille ja uusille tuomareille kummitoiminnasta. Koulutuksessa käydään läpi, mitä asioita ja miten nuoren tuomarin kanssa tulisi käsitellä.

Tukimateriaalit muodostuvat kummitoiminnan materiaaleista sekä käytettävissä olevista koulutusmateriaaleista (perus- ja jatkokurssit, tarkkailijoiden kurssit, kenttäkoulutukset, kuukausikerhot ja tietosivut). Koska yhtenä ajatuksena on jakaa erotuomareilla olevaa ”hiljaista tietoa”, kaikista käsiteltävistä asioista ei ole – eikä välttämättä tarvitsekaan olla – kirjallista materiaalia. Tiedon ja osaamisen siirtoa voi tehdä muullakin tavalla kuin paperia jakamalla. Tarvittaessa koulutus- ja opetusmateriaaleja löytyy sekä kerhon, piirin (erillismääräykset, piirin sarjojen peliohjeet), muiden erotuomarikerhojen että palloliiton sivuilta (jalkapallosäännöt, KaikkiPelaa säännöt).

Peruskurssin jälkeen käytävässä haastattelussa kummi kertoo uudelle tuomarille siitä, millaista tukea, apua ja neuvoja kummi voi tarjota ja miten se käytännössä tapahtuu. Kummi ja uusi tuomari sopivat, miten heidän välinen yhteydenpito tapahtuu. Kummitoiminnan aloitustilaisuudessa uusille tuomareille kerrotaan myös muista heille tarjottavista toimenpiteistä.

Kummitoiminnalla on tarkoitus edesauttaa uusien tuomareiden integroitumista jalkapalloyhteisöön. Tämä edellyttää erotuomarikokelailta itseltään sitoutumista erotuomaritoimintaan. Sekä piiri, KSETK että kummit antavat merkittävän panostuksen uusien erotuomarikokelaiden kehittymiselle ensimmäisenä vuotena. Siksi erotuomarikokelaiden täytyy kantaa oma vastuunsa osallistumalla aktiivisesti heille järjestettyihin koulutuksiin ja muihin tapahtumiin.

d. Tukiorganisaatiot

Kummit ja uudet tuomarit eivät ole oman onnensa nojassa. Erotuomarien tavanomainen taustaverkosto on käytettävissä. Tämä pitää sisällään Palloliiton Keski-Suomen piirin ja sen henkilökunnan (kilpailupäällikkö, erotuomarivastaava) sekä KSETK:n. KSETK on nimennyt johtokunnan jäsenistä yhden henkilön kummitoiminnan koordinaattoriksi. Hän vastaa kummitoiminnan suunnittelusta ja kehittämisestä. Jos kummeille tai uusille erotuomareille tulee ongelmia tai ristiriitoja kummitoimintaan liittyen, kummitoiminnan koordinaattori on se taho, jonka puoleen ensisijaisesti käännyttään.

Kummi toimii myös tarpeen mukaan tiedonvälittäjänä uuden tuomarin ja eri tukiorganisaatioiden välillä. Kummin tehtävänä on pitää kummitoiminnan koordinaattori ja piirin erotuomarivastaava tietoisena uuden tuomarin kehittämisestä. Erotuomarivastaava hoitaa yhteydenpidon piirin kilpailupäällikköön, joka tekee erotuomariasettelut erotuomarivastaavalta saamansa tiedon perusteella.

3. Kummitoiminnan vuosisykli

Kummitoiminnan aktiviteetit voidaan jakaa ajallisesti seuraaviin jaksoihin:

- Peruskurssin jälkeen, kenttäkoulutukset ja ensimmäiset pelit
- Sydänkesän jakso
- Syyskierroksen pelit
- Talvikauden koulutukset, harjoittelu ja harjoituspelit

a. Peruskurssin jälkeen, kenttäkoulutukset ja ensimmäiset pelit

Peruskurssi suoritetaan maaliskuun lopulla tai huhtikuun alussa. Peruskurssin jälkeen jokaiselle peruskurssin käyneelle uudelle tuomarille nimitetään kummituomari. Peruskurssin jälkeen kummit haastattelevat heille nimetyt uudet erotuomarit. Haastattelun tavoitteena on yhtäältä kertoa uusille tuomareille kummituomarijärjestelmän käytännöistä ja toisaalta selvittää kunkin uuden erotuomarin omat tavoitteet ja motivaatiot erotuomariuralle. Haastattelussa käytetään työpohjaa tietojen keräämiseen. Haastattelujen perusteella on mahdollista vielä tehdä muutoksia kummiasetteluihin.

Peruskurssin jälkeen kerho järjestää vielä huhtikuussa kuukausikoulutuksen, jossa kerrotaan potentiaalisille kummeille kummitoiminnasta. Kun kummit on aseteltu uusille tuomareille, järjestetään kummitoiminnan avaustilaisuus. Siinä käsitellään tulevan sarjakauden otteluiden tuomarointia erityisesti uusien erotuomarikokelaiden näkökulmasta (ml. erotuomariasettelut, erotuomarivaihdosten tekeminen, esteellisyyksistä ilmoittaminen, toiminta ottelupaikalla). Kaikkien uusien erotuomarikokelaiden ja heidän kummiensa odotetaan osallistuvan tähän koulutukseen.

Näiden lisäksi huhtikuussa järjestetään erotuomarin ja avustavan erotuomarin kenttäkoulutukset. Näihin odotetaan uusien tuomarien osallistuvan. Huhti-toukokuussa järjestetään erotuomarien kuntotesti, joka on uusillekin tuomareille suositeltava mutta ei pakollinen.

Huhtikuun lopulla lähtevät käyntiin kilpasarjojen ottelut (ml. Suomen Cup). Uusille tuomareille ei tavallisesti ole järjestetty harjoitusotteluita ennen kilpasarjojen alkua. Siksi heidän täytyy varautua tuomitsemaan heti kilpasarjojen otteluita. Luvussa 4. käydään tarkemmin läpi se polku, joka erotuomareilla on tavallisesti edessään Keski-Suomen piirin alueella järjestettävissä otteluissa, johon piiri määrää erotuomarit. Erotuomarimääräykset tulevat aluksi yksittäisinä sähköposteina, mutta sarjojen päästessä toden teolla liikkeelle, ne julkaistaan piirin sivustolla. Erotuomarimääräyksiä kannattaa seurata siellä myös julkaisemisen jälkeen mahdollisten muutosten takia.

Erotuomarina toimimisen oppii vain käytännön kautta. Kurssit, koulutukset, pelien seuraamiset katsojana ja kokeneempien erotuomarien ohjeet ja neuvot helpottavat erotuomarina toimimista. Mutta todellinen oppiminen tapahtuu vasta kentällä itse erotuomarina toimittaessa. Ymmärrettävästi ensimmäiset ottelut ovat erotuomarikokelaalle haastavimmat. Siksi kummitoiminnan painopiste on myös alkukauden peleissä.

On suositeltavaa, että sarjakauden alussa kummit ja uudet tuomarit käyvät katsomassa yhden joko Suomen Cupin tai Piirin Cupin ottelun, ja käyvät ottelun jälkeen tapahtumat yhdessä läpi.

Kun piiri on julkaissut erotuomarimääräykset, kummit varmistavat, että erotuomarikokelaat ovat tietoisia heille asetelluista peleistä. Kummien tehtävänä on käydä seuraamassa/tarkkailemassa vähintään yksi uusien tuomarien ottelu omien erotuomaritehtävien antamien mahdollisuuksien mukaan. Jos kummi ei aluksi pääse katsomaan uuden tuomarin otteluita, kummien odotetaan ottavan yhteyttä pelien jälkeen ja kysyvän omaa tuntuma ottelun läpiviemisestä. Ensimmäisten keskustelujen jälkeen vastuu yhteydenotoista siirtyy uusille tuomareille.

b. Sydänkesän jakso

Sarjakauden alun jälkeen erotuomarien tehtäväaika-aulutus vakiintuu. Piirin erotuomarimääräykset tulevat pitemmälle ajalle, ja uudet tuomaritkin saavat lisää ottelukokemusta ja tuomitsemisvarmuutta. Piirin määräämien tehtävien lisäksi eri joukkueiden edustajat saattavat kysellä erotuomariksi sellaisiin otteluihin, joihin piiri ei ole tuomaria määrännyt. Näitä tehtäviä uudet tuomaritkin voivat ottaa oman harkintansa mukaan. Näistä on suositeltava pitää oma kummi tietoisena, että kummi voi tulla katsomaan/tarkkailemaan näihinkin otteluihin.

Sydänkesällä järjestetään myös monia jalkapalloturnauksia. Jyväskylässä järjestetään kesäkuun toisena viikonloppuna poikien Jyväskylä Cup. Siellä kerho on pyrkinyt järjestämään koulutusta uusille tuomareille. Samoin heinäkuussa on lähetetty Kokkola Cupiin uusia tuomareita kokeneempien ohjauksessa saamaan erotuomarikokemusta. Turnauksia koskien erotuomarit saavat käytettävyystedustelut noin kaksi viikkoa etukäteen kerhomestarilta (Jyväskylän alueella KSETK:n tuomittaviksi sovitut turnaukset) tai kerhon koulutusvastaavilta (muualla järjestettävät turnaukset).

Turnauksissa kouluttajina ja vastuuhenkilöinä saattavat olla muutkin kuin ”se oma kummi”. Tarkoituksena on tarjota erotuomarikokelaille kokemuksia työskennellä erilaisten ihmisten kanssa, ja antaa näkemyksiä myös muista näkökulmista kuin oma kummituomari on antanut. Turnauksissa saa useamman pelin nopeaan tahtiin tuomittavaksi, joten niissä pystyy edellisissä peleissä opittua soveltamaan saman tien seuraavissa otteluissa.

Heinäkuun alussa piirin sarjatoiminta alkaa viettää kesätaukoa. Tähän saattaa tulla jopa 3-4 viikon jakso, jolloin erotuomaritehtäviä ei ole. Kummituomaritkin saattavat olla viettämässä kesälomaa, joten erotuomarituntuman ja vireyden ylläpitäminen on kunkin tuomarin omassa harkinnassa. Heinä-elokuun vaihteessa pidetään erotuomarien välipalautetilaisuus. Siellä keskustellaan kevätkauden erotuomaritoiminnasta ja syksyn tuomista mahdollisista uusista mahdollisuuksista ja haasteista. Tilaisuuteen odotetaan uusien erotuomarien osallistuvan kummiensa kanssa. Tilaisuudessa erotuomareilla on mahdollisuus tuoda esiin kokemuksiaan, näkemyksiään, ajatuksiaan ja kehittämisehdotuksia erotuomaritoimintaan liittyen.

c. Syyskierroksen pelit

Piirin sarjat jatkuvat elokuun alussa taas täydellä vauhdilla. Erotuomarimääräykset löytyvät jo totutusti piirin sivuilta. Kevätkaudella hyvin onnistuneet tuomarit saavat syksyllä jo vaativimpia otteluita, ehkä jo avustavan erotuomarin tehtäviä kolmikkopeleissä. Sarjaotteluiden lisäksi tarjolla on turnauksia (tyttöjen iso turnaus Jyväskylässä syyskuun alussa ja Saimaa Cup Lappeenrannassa syyskuun lopussa), joihin toivotaan uusienkin tuomarien osallistumista. Turnauksissa pyritään järjestämään koulutusta ja ohjausta uusille tuomareille.

Syyskaudella uusillakin tuomareilla on jo erotuomarikokemusta, ja syksyllä ratkaistaan myös piirin sarjoissa joukkueiden loppusijoitukset. Pelit ovat siten entistä haastavampia, mutta erotuomarit myös kokeneempia, joten kummitoiminnan sisältö muuttuu jonkin verran. Kummit käyvät mahdollisuuksiensa mukaan katsomassa/tarkkailemassa uusien tuomarien otteita. Uusilta erotuomareilta taas odotetaan yhteydenottoa pelien jälkeen, erityisesti jos heitä on jäänyt joku asia vaivaamaan tai haluavat kysyä kommentteja tai ohjeita. Neuvonta ja opastus painottunevat syksyllä enemmän vaikeiden tilanteiden hoitamiseen, keväällä painopiste oli peliin valmistautumisessa ja ennen ottelua tapahtuvissa toimenpiteissä.

Syyskierros päättyy lokakuun puoliväliin mennessä. Lokakuun lopussa järjestetään erotuomarien päätöspalautetilaisuus. Siellä käydään läpi erotuomaritoiminta koko kauden osalta. Välipalautetilaisuuden tavoin sekä uusien erotuomarien että heidän kummiensa odotetaan osallistuvan tilaisuuteen. Kauden päättyttyä kummit keräävät palautteet kummitoiminnasta uusilta erotuomareilta esimerkiksi juuri päätöspalautetilaisuudessa.

KSETK:n jäsenille erotuomarikausi päättyy marraskuun ensimmäisenä viikonloppuna, jolloin järjestetään kerhon päättäjaiset. Sinne osallistuminen on vapaaehtoista, mutta kummien toivotaan kannustavan uusia erotuomareita osallistumaan päättäjäisiin. Siellä voi keskustella epävirallisesti oman kummin ja erotuomarivastaavan kanssa ja pääsee tutustumaan kauden aikana mahdollisesti etäisemmiksi jääneisiin tuomareihin.

d. Talvikauden koulutukset, harjoittelu ja harjoituspelit

Talven harjoituskausi alkaa lokakuun alussa. KSETK:n jäsenille varataan sisäliikuntavuoro talven ajaksi, jolloin ainakin kerran viikossa on mahdollista ylläpitää yhteyksiä muihin tuomareihin ja samalla harrastaa liikuntaa. Lisäksi kerho järjestää yhteisen juoksulenkin myös kerran viikossa. Näihin osallistuminen on vapaaehtoista mutta suotavaa. Muuten fyysisen kunnon ylläpitäminen kuuluu kunkin tuomarin omaan harkintaan.

Talvikaudella järjestetään turnauksia ja harjoitusotteluita. Yksittäisiin C- tai nuorempien juniorien otteluihin seuroilla/joukkueilla on mahdollisuus kysyä suoraan tuomareilta, ovatko erotuomarit käytettävissä. Muihin harjoitusotteluihin ja turnauksiin asetellut tekee KSETK:n kerhomestari.

Edelleen uuden erotuomarin on syytä pitää kumminsa tietoisena harjoitusotteluista tai turnauksista, joita hän on tuomitsemassa. Kummit voivat mahdollisuuksien mukaan käydä katsomassa/tarkkailemassa erotuomarien otteita myös talven harjoitusotteluissa ja turnauksissa.

KSETK järjestää kuukausikoulutuksia talvella tammi-, helmi-, maaliskuu- ja huhtikuussa Monitoimitalolla Kihun kokoustilassa. Kummien tehtävänä on rohkaista uudet tuomarit osallistumaan näihin koulutuksiin. Maaliskuussa järjestetään myös erotuomarien jatkokurssi, joka on pakollinen kaikille erotuomareille, jotka haluavat toimia erotuomareina sen vuoden aikana. Koulutuksista löytyy lisätietoa sekä KSETK:n että piirin www-sivuilta.

4. Tuomarien kehitysuran pääpiirteet

a. Koeottelut

Kun uusi erotuomari menee ensimmäiseen otteluunsa, sitä kutsutaan koeotteluksi. Sen tarkoituksena on varmistaa, että tuomarilla on sellainen sääntötuntemus ja pelinjohtamiskyky, jota vaaditaan piirin nuorimpien juniorisarjojen erotuomarina toimimisessa. Koeotteluksi kutsutaan myös peliä, jossa erotuomari toimii aiempaa tasoaan vativammassa sarjassa ensimmäistä kertaa. Yhtälailla tarkoituksena on varmistaa, että erotuomarin taidot ja osaaminen riittävät kyseiselle tasolle.

b. Harjoituspelit, turnaukset

Harjoituspeleissä ja turnauksissa uuden tuomarin tärkein tavoite liittyy koulutukseen eli erotuomarina toimimisen uusien asioiden oppimiseen. Harjoituspeleissä erotuomari voi keskittää tavallista enemmän huomiota oman toimintansa kehittämiseen. Turnauksissa on taas mahdollista ottaa nopeasti käyttöön edellisissä peleissä opittuja menettelyjä.

c. Piirisarjat ottelut 1: leikkimaailma, kaverimaailman pienpelit

Uuden tuomarin ensimmäiset ottelut ovat useimmin ns. leikkimaailmaikäisten (11-vuotiaat ja nuoremmat) otteluita. Oman kiinnostuksen ja mahdollisuuksien mukaan tarjolla voi olla myös vanhempien juniorien pienpelejä (5 v 5 tai 7 v 7). Näitä ei uuden tuomarin kuitenkaan ole syytä ottaa ensimmäisiksi peleiksi.

d. Piirisarjan ottelut 2A: kaverimaailman nuorimmat

Todennäköisesti jo ensimmäisen kauden aikana uusi erotuomari pääsee nuorimpien kaverimaailmaikäisten (D ja D nuoremmat) otteluihin tuomariksi. Näissä haasteena on erityisesti paitsioiden tuomitseminen, koska otteluissa ei ole avustavia erotuomareita.

e. Liiton ottelut 1 ja piirisarjat ottelut 2B: nuorten B 1.div. aet ja C, C nuoremmat et

Sopiville erotuomareille asetellaan jo ensimmäisen vuoden aikana myös vanhempien kaverimaailmaikäisten (Cn, C) ison kentän otteluita sekä avustavan erotuomarin tehtäviä B-juniorien 1. divisioonaan. Samoin avustavan erotuomarin tehtäviä voi olla tarjolla jo piirin Cupissa ja turnauksissa. Cn- ja C-nuorissa erotuomarina toimiminen sekä nuorten 1. divisioonassa avustavan erotuomarin tehtävissä riittää sen verran haastetta, että uusia erotuomareita hyvin harvoin asetellaan ensimmäisenä vuotena näitä vaativimpiin peleihin.

f. Liiton ottelut 1B ja piirisarjan ottelut 3: Bt 1.div. et, Bt SM aet ja 4. div. aet

Toinen erotuomarikausi alkaa siitä, mihin edellinen jäi, tietysti riippuen siitä, miten harjoituskauden pelit, koulutukset, jatkokurssi ja kuntotesti ovat sujuneet. Keväällä on tarjolla C-juniorien pelejä, mutta myös vähitellen B-tyttöjen 1. divisioonan kolmikkopeleissä erotuomarin tehtäviä ja nelosessa ja B-tyttöjen SM-sarjassa avustavan erotuomarin tehtäviä. Tämä vaihe erityisesti kouluttaa mukaan kolmikkopeleihin.

g. Liiton ottelut 2, piirisarjan ottelut 3B: Naisten ykkönen aet, BSM aet, 5. div et ja B-juniorit et

Toisen vuoden loppukesällä tai syksyllä on jo mahdollista päästä avustavaksi erotuomariksi naisten ykköseen ja B-poikien SM-sarjaan sekä erotuomariksi miesten 5. divisioonaan ja B-juniorien piirisarjaan.

h. Liiton ottelut 3, piirisarjan ottelut 4: 4. div. et, 3. div. aet, B-pojat 1. div. et, B-tytöt SM et

Kolmas vuosi alkaa siitä, mihin toinen päättyi. Jos edellytyksiä on, jo kevätkaudella voi päästä erotuomariksi neloseen, B-tyttöjen SM-sarjaan ja/tai B-poikien 1. divisioonaan tai avustavaksi erotuomariksi 3. divisioonaan. Kaikkiin näihin ei todennäköisesti keväällä pääse, vaan osa tämän tason peleistä tulee vastaan syyskierroksella. Yleensä kolmosessa avustavana erotuomarina toimiminen edellyttää erotuomarikokemusta nelosesta.

i. Liiton ottelut 3: Naisten ykkönen et, B-pojat SM et, A SM aet

Neljäntenä vuonna voi päästä erotuomariksi naisten ykköseen ja B-poikien SM-sarjaan. Avustavan tuomarin tehtäviä on tarjolla parhaimmille A-poikien SM-sarjassa.

j. Piiri ja liitto, piirin tuomarien huippu: 3. div. et, A SM et, 2. div. aet

Neljäntenä vuonna on mahdollista myös jo päästä tuomitsemaan kolmosen pelejä ja A-poikien SM-sarjaa ja A-poikien talenttiakatemian otteluita sekä toimimaan avustavana erotuomarina kakkosessa.

Oheinen kehityskulku kuvastaa pääpiirteitä. Jokainen erotuomari on yksilö, jolloin eri ihmisten valmiudet kehittyvät eri tahtia. Uusien tuomarien on syytä tiedostaa, että ilman työntekoa uralla eteneminen hidastuu ja pysähtyy varsin nopeasti. Toisaalta kehittyvillekin tuomareille täytyy antaa aikaa vakiinnuttaa tasonsa ja osaamisensa alemmalla tasolla, ennekuin heitä lähdetään nostamaan kovempiin peleihin. Toisaalta huippua kohden pyrittäessä erotuomarien määrä vähenee ja keskinäinen kilpailu kiristyy.

5. Erotuomariudesta ja uran eteneminen kummitoiminnan jälkeen

a. Tavoitteellisuus ja aikataulut

Jokaisella on tavoitteita erotuomariksi ryhtyessään. Tavoitteet voivat lähteä oman seuran nuorimpien juniorien otteluiden tuomitsemisesta kyseisellä kaudella yltäen tarkasti mietittyyn polkuun kansalliselle ja kansainväliselle tasolle pääsemiseksi. Tärkeintä kuitenkin on, että tavoitteet asetetaan ja niitä tarkistetaan säännöllisesti. Ensimmäisenä vuotena tähänkin uusi tuomari saa apua kummiltaan. Seuraavina vuosina erotuomarit saavat apua, palautetta ja kommentteja kollegoiltaan sekä erotuomarivastaavalta. Viimekädessä kunkin erotuomarin urakehitys riippuu omista suorituksista.

Tavoitteelliseen toimintaan kuuluu myös aikataulun laatiminen sille, missä vauhdissa suunnittelee etenevänsä. Aikataulut kannattaa kuitenkin pitää vain suuntaa antavina, koska muutoksia tulee jokaisen elämässä vastaan. Aikataulu kuitenkin täytyy olla, jotta oman uran kehittymistä pystyy seuraamaan.

b. ET vai AET

Jossain vaiheessa omaa erotuomariuraa vastaan tulee valinta siitä, haluaako jatkaa uraansa ensisijaisesti erotuomarina vai avustavana erotuomarina. Tämä tulee eteen erityisesti sellaisille tuomareille, jotka tähtäävät kansalliselle tai kansainväliselle huipputasolle. Tätäkään valintaa ei pidä eikä tarvitse pohtia tai tehdä yksin. Kollegat ja erotuomarivastaava auttavat ja tukevat, kun kysymyksiä ja valintoja tulee kohdalle.

c. Tarkkailut

Uuden erotuomarin kummi ei välttämättä ole kokenut tarkkailija, vaan ennemminkin tukihenkilö. Jossain vaiheessa kaikki erotuomarit kuitenkin päätyvät tekemisiin tarkkailijan kanssa – ennemmin tai myöhemmin. Tarkkailun tavoitteena on sekä kehittää erotuomaria että löytää erotuomareista sellaiset osaajat, joita kannattaa viedä eteenpäin.

Uuden erotuomarin on hyvä harjoitella palautteen vastaanottamista jo kumminsa kanssa. Tärkeää on oppia kuuntelemaan palautteen antajaa siten, että palautteesta on hyötyä oman erotuomaroinnin kehittämisessä.

d. Omat rajat

Aiemmissa yhteyksissä on jo todettu jokaisen erotuomarinkin olevan oma yksilönsä ja persoonansa. Erotuomarina toimimisen kannalta tämä tarkoittaa sitä, että toiset pääsevät etenemään nopeammin kuin muut. Yhtäältä taustalla on lahjakkuus tai muut perityt ominaisuudet, toisaalta kuitenkin painavammin erotuomarin urakehitykseen vaikuttaa se, miten paljon hän on valmis panostamaan ja tekemään työtä tullakseen entistä paremmaksi erotuomariksi.

Jossain vaiheessa jokaiselle tulevat omat rajat vastaan, kyvyt vain eivät riitä pitemmälle. Se ei tarkoita epäonnistumista, vaan henkisen kasvun paikkaa. Tähän pystyn, tässä olen parhaimmillani ja tässä pystyn parhaiten auttamaan ”asiakkaitani” eli joukkueita.

e. Lopuksi

Tässä oppaassa on pyritty tuomaan esille sellaisia seikkoja, joiden avulla uudet erotuomarit voisivat aloittaa uransa siten, että heidän erotuomariuransa jatkuisi sen ensimmäisen vuoden jälkeen. KSETK toivoo, että kummitoiminta täyttää sellaisen tuen odotukset, joita uusilla tuomareilla on. Toisaalta KSETK haluaa tuoda uusille tuomareille käsityksen siitä, mitä ja kuinka kauan uran eteneminen Keski-Suomen piirissä edellyttää. Toivomme että tästä oppaasta on apua ja tukea sekä kummeille että toimintaan mukaan tuleville uusille tuomareille. Kaikki kummitoimintaa koskeva palaute ja kehittämis ehdotukset ovat erittäin tervetulleita.

KSETK, johtokunta: johtokunta@ksetk.fi